

Romano hangos

15re

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 20 • ČÍSLO 5 • VYŠLO 6. ČERVNA 2018

zprávy

Brno – Slibná politická kariéra jednoho z nejvýraznějších politiků brněnské TOP 09 Bohumila Straky skončila během několika týdnů v troskách. Spolustraníci mu sečetli to, že burcoval sousedy proti nedávnému stěhování Romů do bývalé léčebny dlouhodobě nemocných na Červeném kopci a pak to popíral. Naštval tím brněnského předsedu TOP 09, náměstka primátora Jaroslava Kacera. A reakce pak už byla rychlá – Straka se nedostal na kandidátku strany do městského zastupitelstva a s velkou pravděpodobností bude na nevolitelném místě v Brně-střed, kde byl v minulých volbách jedničkou. Snad jej brzy uvidíme na kandidátce jiné, méně slušné strany.

z obsahu

Téma čísla:

Dluhy a exekuce

Tomáš Ščuka: Kam bude nyní směřovat Agentura pro sociální začleňování?

strana 2

MiVera

reportáž Veroniky Kačové

strana 4

O romství a češství

Dana Moreeová hovořila s Gejzou Horváthem

strana 6, 7

Cesta ze zadlužení

foto: shutterstock

Všichni moc dobře víme o problematice zadlužení občanů a o tom, jaké jsou dopady takového zadlužení i na společnost jako takovou. Dostat se do dluhové spirály, a nebýt tak schopen splácet, však má také svou story.

V posledních dvou letech vyplouvají na povrch kauzy tzv. neoprávněných exekucí, kterých je údajně

několik set tisíc a které vznikly nesprávnými soudními postupy.

Uvedu příklad: U nebankovních společností, které půjčovaly (a některé dodnes půjčují) s vysokým úrokem, nastupovalo v případě nesplácení tzv. rozhodčí řízení. Rozhodce, často velmi dobrý známý jednatele konkrétní finanční společnosti, vydal tzv. rozhodčí nález, v němž

byly tolerované vysoké úroky, které nebyly v souladu se zákonem.

Po deseti letech se tyto praktiky odhalují, což je určitě dobře. Kladu si však otázku, kdo přebere zodpovědnost nebo alespoň podá pomocnou ruku těm, kteří se zadlužili právě skrze tyto společnosti?

Práva a povinnosti dlužníka a věřitele samozřejmě v rámci běžné

půjčky plně respektuji. Zde je ale situace jiná! A zveřejnění některých podobných kauz postiženému spotřebiteli nepomohou. Ti lidé se museli vzdát legální práce a žít zcela jinak, aby uspokojili měsíční náklady a potřeby svých rodin. Samozřejmě, že primární zodpo-

Pokračování na str. 2

ERIO: Všude je samá faleš, já rapuju o životě, jaký je

foto: archiv René Lázoka

Udržování hudební tradice v romských rodinách může mít spoustu podob, jednou z nich je i hledání vlastní cesty bez následování jakýchkoli vzorů. Tímto směrem se vydal i René Lázok vystupující pod pseudonymem ERIO, představitel třetí generace ve známé hudební rodině Lázokových. Jeho pradědeček Jonáš Lázok byl v 50. letech primášem folklórního souboru Pořana, babička Margita je známá zpěvačka a snad nejslavnější je kapela jeho strýců, bratrů Lázokových, jejichž popové písně mezi Romy zlidověly. René to ale příliš „neřeší“ a jak je pro něj typické, otevřeně a bez servítků říká: Být muzikant, to se bere v naší rodině automaticky. Mně je to úplně jedno.

René, jakému žánru se věnuješ a co posloucháš?

Věnuju se rapu, od 12 let píšu o svém životě a co mě v něm potkává. Sociální témata a rap, to je to hlavní, co dělám, i když do budoucna mi určitě jebne a udělám i jiné věci. Od malička mi hrály doma písničky různých druhů a žánrů. Jen Drum'n'bass, metal nebo tyhle věci neposlouchám, vyvolává to ve mně agresivitu, takže se snažím být úplně bokem od toho.

Jsi ze známé hudebnické rodiny, je to výhoda, nebo v prostředí, kde se pohybuješ, spíše nevýhoda?

Výhoda je v tom, že mi každý z rodiny řekne svůj názor, co by tam dal nebo co tam chybí. Ale nevýhoda je, že nechápou, že rap je hudba tvořená ze smyčky a většinou se mění jen refrén. I já jsem jim ale vždy řekl svůj názor na jejich hud-

Pokračování na str. 5

zprávy

Praha – Policie po šesti letech ukončuje provoz internetového formuláře, jehož prostřednictvím měli lidé možnost hlásit jakýkoli podezřelý obsah na internetu. Chce jej nahradit lepším programem, přes který by bylo možné podávat také třeba elektronické trestní oznámení. Lidé mohli od roku 2012 prostřednictvím aplikace na policejním webu oznámit například projevy rasové či národnostní nesnášenlivosti, šíření dětské pornografie, porušování autorských práv nebo třeba i různé podvody na slevových serverech. Stará verze aplikace byla vyhodnocena jako málo efektivní. Uvidíme, jaké změny přinese nová sofistikovanější aplikace.

Brno – V brněnském divadle Husa na Provázku udělaly poprask necelé tři desítky členů hnutí Slušní lidé. Naprosto narušili sobotní představení Naše násilí a vaše násilí, které již předtím v sociálních sítích označili za “úchylárnu”. Krátce po zahájení inscenace vtrhli na jeviště a utvořeným řetězem zabránili hercům v další produkci. To se nelíbilo ostatním divákům, kteří skandovali: „Slušní lidé, domů!“ Situaci musel na místě řešit policejní antikonfliktní tým. Narušitelé poté odešli a představení se, přes další pokusy ho zastavit, podařilo odehrát celé.

Šéfem vládní Agentury pro sociální začleňování bude David Beňák

Ředitelem vládní Agentury pro sociální začleňování se na začátku června stal dosavadní zástupce náměstkyně sekce pro lidská práva na úřadu vlády David Beňák. Úřad tak bude mít po sedmi měsících, kdy byla jeho řízením pověřena Radka Soukupová, opět ve svém čele osobu na ředitelském postu, informoval server Romea.cz. Předchozím ředitelem byl Radek Jiránek, který odešel z funkce ke konci září 2017 do komerční sféry.

Agentura svou činnost zahájila v březnu 2008, kdy se stala jedním z odborů na úřadu vlády. Další dva roky fungovala pilotně ve 12 vybraných lokalitách, nyní spolupracuje s 47 místy z celé republiky.

Beňák pochází z romské rodiny, vyrostl v Bilíně. Vystudoval obor strojírenství na průmyslovce v Mostě. Maturoval v roce 1998. Poté absolvoval také mosteckou Vyšší odbornou školu sociálně právní a pedagogiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

Od roku 2005 do roku 2015 pracoval na radnici Prahy 14, byl vedoucím sociálního odboru. Od června 2015 působil jako zástupce náměstkyně ministra pro lidská práva. V minulosti byl i místopředsedou Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a loni pak politickým náměstkem tehdejšího ministra pro lidská práva Jana Chvojky (ČSSD). Beňák je členem sociální demokracie.

Už jako politický náměstek se chtěl nový šéf agentury ve funkci zaměřit na přípravu zákona o sociálním podnikání, s nímž počítala Sobotkova vláda. Norma zatím stále není. Podle Beňáka by sociální podnikání mohlo výrazně přispět k řešení problémů takzvaných vyloučených lokalit.

Za ty považují autoři analýzy, kterou si nechalo před pár lety vypracovat ministerstvo práce, místo s aspoň dvaceti obyvateli v tísní. Tito lidé jsou odkázáni na sociální dávky, nemají práci, mají dluhy, nízké vzdělání či jiné problémy. Vládní agentura podporuje města a obce, aby situaci chudinských oblastí řešily. Přispívá k propojování veřejné správy a neziskových organizací. Díky spolupráci s agenturou by měly do sedmi desítek měst a obcí téct na začleňování miliardy z fondů EU.

Situace v Česku se v posledních letech zhoršila a počet chudinských domů, ulic a čtvrtí rostl. Zatímco v roce 2006 jich bylo kolem 300, v roce 2015 už přes 600. Žilo v nich 115 000 lidí, zatímco před 12 lety 80 000.

ČTK

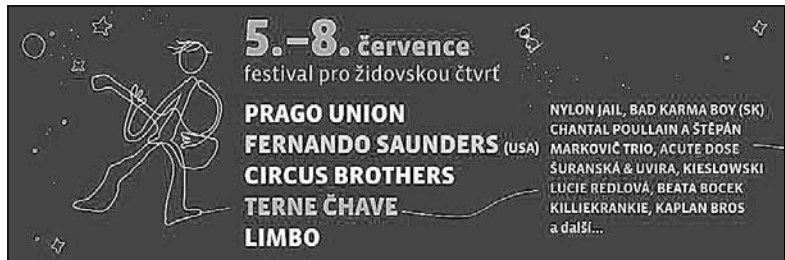
Na co si dát pozor!

S novelou insolvenčního zákona přichází nové nebezpečí – agenti oddlužovatelé. Lákají dlužníky na bezplatné poradenství nebo zajištění oddlužení a slibují, že dlužník zaplatí pouze regulovanou cenu za sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení. Teprve při osobním kontaktu se Vás ovšem snaží přesvědčit, že bez jejich dalších služeb za deset i více tisíc korun se neobejdete.

Takhle se chovají podvodné oddlužovací společnosti, které díky loňské novele insolvenčního zákona můžeme postihovat. Zatím jsme s takovými subjekty dokončili pět řízení a další tři desítky řešíme. Nejvyšší pokuta, kterou jsme za toto vydělávání na dlužnících udělili, byla 300 tisíc korun. Navíc zjišťujeme, že na nezákonných službách v oblasti oddlužení se podílejí i někteří advokáti. Na jednoho z nich už ministr spravedlnosti podal kárnou žalobu a další se aktuálně připravuje. Kromě toho navrhujeme změnu zákona tak, aby se dalo trestat i samotné nabízení služeb v oddlužování.

Návod, jak poznat, kdo Vám smí sepsat a podat návrh na oddlužení, najdete na webu <https://insolvence.justice.cz/sepisovatele-navrhu/>. Kdybyste i pak měli pochybnosti, že naletíte, napište na ministerstvo a my Vám poradíme.

ČTK/nj

Může být práce vládní agentury přínosná?

Agentura pro sociální začleňování vznikla v České republice v roce 2008. V dané době byl tento krok ze strany vlády vnímán jako účinný nástroj jak aktivně měnit sociálně vyloučené lokality v regionech, které rostly jako houby po dešti. Do jaké míry pomáhá práce agentury jednotlivým obcím, potažmo lidem žijícím v těchto sociálně vyloučených lokalitách, se však velmi těžko hodnotí.

Předně si musíme uvědomit, že se jedná o nelehkou sociální situaci, která se nezmění ze dne na den. Na druhou stranu jde o jediný subjekt, který je legitimní a má potřebné nástroje k tomu, jak řešit sociální vyloučení operativněji než jakákoliv nevládní organizace či obec. Po dobu její existence se vytvořilo mnoho platform pro lokální partnerství včetně manuálů či kuchařek, jak pracovat v sociálně vyloučených lokalitách. Stejně hojně také přibývají novotvary, které jsou dle

mého názoru umělé a jen konkrétně popisují situace a momenty lidí, kteří jsou takto izolováni. Plně chápou, že vládní agentura musí disponovat potřebnými dokumenty, které vypovídají o realitě lidí v nejrůznějších regionech. Jen si nejsem zcela jist, zda-li mnou uvedená dokumentace je ta potřebná?

Vždyť přece neexistuje žádný jednotný recept, jak řešit tyto lokality, který by se mohl univerzálně aplikovat. Naopak, v této oblasti nám velmi významně chybí podrobné výzkumy a analýzy sociálně marginalizovaných skupin. Bez těchto sesbíraných dat pak ani nemůže být žádné lokální partnerství efektivní a zůstává opět jen na papíře.

Participace samotných Romů a nutnost jejich aktivního pracovního zařazení by měly být ze strany vedení agentury vnímány jako žádoucí a potřebné.

V neposlední řadě si přeji, aby v budoucnu byly realizovány vždy

jen takové aktivity a projekty, které mají přímý dopad na konkrétní domácnost, či rodinu. Bez razantní změny v přístupech v sociální práci se totiž životní úroveň konkrétních osob měnit nebude. Neustálé vytváření nových pracovních míst v rámci agentury nemá absolutně žádný přímý dopad na život v sociálně vyloučených lokalitách. Často se o tzv. lokálních konzultantech agentury v dané obci ani neví, nebo si naopak některé místní organizace stěžují, jak jsou pasivní.

Vážení, připusťme si, že dokud dochází k takto zavedeným praktikám, jsou jakékoliv hmatatelné výsledky v nedohlednu. Agentura může zastávat významnou roli, ale je nutné reagovat na aktuální potřeby lidí. Bez potřebných informací, vysoké odbornosti samotných zaměstnanců a vytyčených přímých cílů směřujících do lokalit se změny nedočkáme.

Tomáš Ščuka
foto: archiv MS

Cesta ze zadlužení

Dokončení ze str. 1

vědnost bude vždy na dlužníkovi, aby si své závazky platil. Ovšem ty neoprávněné exekuce často nasekaly skrze vysoké úroky a protizákonné pokuty značnou část celkového dluhu.

Do těchto případů by měl vstupovat stát a nabízet občanům svůj díl odpovědnosti. Neustále omílané klíše některých politiků, že dluhy se musí platit, opravdu situaci nezmění. Zadluženost roste kaž-

dým rokem a přináší mnoho negativních důsledků celé společnosti. V zájmu zdravé ekonomiky by měla vláda neprodleně přijít s konkrétními opatřeními, jak tento problém efektivně řešit. Oceňuji snahu ministra Pelikána, který jako jediný na stav zadluženosti reagoval novelou insolvenčního zákona.

Zda tyto kroky v novele insolvenčního zákona pomohou, je třeba si vyčkat. Racionální přístup je

určitě ten, který zmírní podmínky pro oddlužení všem, kteří projeví snahu. V budoucnosti totiž tento šlechetný krok ze strany vlády pocítí všichni! Ubude práce načerno, sníží se i závislost na sociálních dávkách a hlavně poroste motivace opět pracovat legálně. Více občanů tak bude opět přispívat do státní kasy. I to by měly být klíčové důvody pro stát, aby s tímto nešvarem patřičně zatočil.

Tomáš Ščuka

Anketní otázka

Zkusili jste si někdy půjčit peníze nebo Vám někdo zkoušel nabídnout půjčku? Jsou podle Vás kritéria pro získání půjčky přísná a společensky zodpovědná, či nikoliv?

Tat'ána Halušková, Valašské Meziříčí
Ano, vzala jsem si půjčku, ale je to už dlouho. Teď nedávno mi také nabízeli, ale už nechci, jsou to vyděrači.

Zdeněk Kurej, Praha

Dostávám nabídky přes telefon každý den, ale já je ignoruji.

Kateřina Siváková, Mělník

Ano, zkoušela. A je to dlouhý proces, když člověk potřebuje hned pomoci, tak to trvá.

Kristína Funtiová, Brno

Ano, zkoušela jsem si půjčit a nabízeli jen přes e-mail.

Anketu zpracovala Veronika Kačová

Jsem vděčný za to, že jsem mohl vyrůstat v dětském domově

Lukáš Kotlár (vlevo) a Albin Balát

foto: Mary C

Dvaadvacetiletý student politologie a mezinárodních vztahů získal před třemi lety Mezinárodní cenu vévody z Edinburghu (DofE), kterou založil manžel britské královny princ Filip, vévoda z Edinburghu. A protože není jen dobrým studentem, ale rád se chopí i mikrofonu coby moderátor, povídali jsme si s ním nejen o moderování.

„Celkovou motivací pro moderování bylo to, že jsem rád na mikrofonu, rád lidem sděluji informace. Také tím pracuji na tom, abych uměl pořádně mluvit. Překvapením je, že spousta romských lidí okolo mě, i lidí z většinové společnosti, mi říká, že nemám romský přízvuk. Já jsem rád, že jako romská osobnost mohu podporovat tyto projekty. Nejenom romské, ale i většinové festivaly apod.

V tuto chvíli se studijně věnuji politologii a mezinárodním vztahům, pracovně jsem ale ve světě online marketingu a public relation. Tyto dva odlišné světy spolu hodně souvisí,“ říká Lukáš Kotlár, který vyrůstal až do dospělosti v dětském domově.

„Do dětského domova jsem se dostal, když mi byly čtyři roky. Předtím jsem byl v kojeneckém ústavu. Jako jediný ze šesti sourozenců jsem vyrostl v dětském domově, ještě jsem tam byl dobrovolně. Každý z mých sourozenců byl vždy odložen do kojeneckého ústavu, jediný já jsem pak pokračoval do dětského domova. Jinak všichni mi sourozenci vyrůstali společně s rodinou.“

Spojení s rodinou

Mladý student je ve spojení se svou rodinou především díky sociálním sítím.

„Až do puberty jsem měl obavu se s rodinou vůbec seznámit. Přiznám se, že až ve dvanácti letech jsem si – bez jakéhokoliv očekávání – uvědomil, že bych rodinu chtěl poznat. K mému překvapení jsem zjistil, že mám skvělé sourozence, skvělou rodinu. Dozvěděl jsem se spoustu věcí od mých rodičů. Dnes jsem s několika příbuznými v kontaktu, a to díky Facebooku. Již dříve rodiče zůstávali mými zákonnými zástupci, tedy než jsem někam vycestoval, byli to oni, kdo to schvaloval. Musel jsem je vždy v Brně vyhledat a zajistit si podpis zákonného zástupce přímo doma.“

Lukáš věří, že díky své ambici by byl stejně tak úspěšný, i kdyby vyrůstal s rodiči.

„Vždycky, když mi někdo položí tuto otázku, zamyslím se nad tím, jaké by to bylo, kdybych zůstal v rodině. A přiznám se, že sám jsem velice vděčný za to, že jsem mohl být v dětském domově. I díky tomu jsem dostal finanční podporu, stipendium na studia na gymnáziu i na vysoké škole, od manželů Kellnerových. Kdybych zůstal v rodině, tak dnes nemůžu dělat to, co dělám, nemůžu studovat, co studuji a pracovat tam, kde jsem. Tím ale neříkám, že bych nemohl být úspěšný. Můj mladší bratr je seriálový hrdina z České televize z dokumentu Třída 8.A, kde vystupoval jako Bobo. Ve stejný čas byl úspěšným fotbalistou za brněnský tým a měl

nakročeno do mezinárodního fotbalu, kde by byl rozhodně úspěšný, kdyby se tomu věnoval. Tedy není pravda, že dnešní mladí Romové nechtějí být úspěšní. Vzory vidí ve svých vrstevnících, spolužácích...“

Inspirací pro ostatní

Pro Lukáše bylo vždy prioritou mít několik různých aktivit, které ho budou bavit, rozvíjet a naplňovat. I proto několik let šéfuje časopisu Zámeček, který se zaměřuje na dětské domovy.

„Na základní škole jsem patřil k těm, co měli samé jedničky. To se ale dramaticky změnilo na gymnáziu, kde jsem rozhodně nepatřil mezi nejúspěšnější studenty. Co mě od mých vrstevníků odlišovalo, byla právě ta chuť vyzkoušet si spoustu nových věcí, různé projekty, pomáhat druhým. A k tomu patřilo i šéfredaktorování časopisu Zámeček, jakožto jediného oficiálního média pro dětské domovy.“

Podle jeho slov je teď hlavní dokončit studium a pozitivně ovlivňovat a inspirovat ostatní mladé Romy.

„Mým cílem je nadále se věnovat aktivitám, které dělám, ať už v oblasti ziskového nebo neziskového sektoru, a být vzorem pro děti v dětských domovech, které mají podobný osud jako já. Ukázat jim, že pakliže někdo dostane podporu a poslouchá vnitřní motivaci, má šanci uspět. To je můj dlouhodobý cíl – uspět ve své činnosti a být pro ni přínosem. A myslím si, že se to daří, jsem rád, že se tomu mohu věnovat a že mě ostatní podporují.“

Rena Horvátová

komentář

Lehké peníze, za které budeme těžce platit

SABIR AGALAROV

Česká republika je stát, který trhá všechny rekordy v zadlužování svých občanů. Každý desátý Čech je lapen do dluhové pasti a každý druhý člověk s exekucí se již z dluhu, beze změny systému, do konce života nedostane. Novodobá česká společnost je posedlá iluzí hospodářského růstu. Mediální masáž o rekordně nízké nezaměstnanosti a čím dál bohatších Čechů prosazuje život na dluh jako součást zdravého životního stylu. Neschopnost splácet své dluhy se ale zároveň považuje za naprosto osobní selhání jednotlivce. Důsledky takového selhání jsou v drtivé většině případů likvidační. Bankovní a nebankovní nabídky úvěrů již neznají stud. Vnucují své produkty nejen dospělým ve formě předsválených úvěrů a neaktivovaných “kreditních” karet, ale i mladým nezletilým lidem formou nevyžádaných sms, telefonátů či e-mailů.

Romové jsou na tom opět hůř než zbytek společnosti

Vláda v lednu schválila novelu insolvenčního zákona. Na rozdíl od předchozího režimu zákona, nový má zmírnit peklo řetězení dluhů a plného znemožnění sociálně slabších dlužníků. Společná studie nevládních organizací Otevřená společnost a Ekumenická akademie mapaexekuci.cz uvádí, že celkově vymáhaná jistina (bez soudních poplatků a úroků z prodlení) v ČR dosahuje 350 miliard korun. Romové jsou na tom stejně jako majorita – dluží a jsou řešeni v exekucích. Vzhledem k tomu, že nemají rovný přístup na trh práce a většinou nevlastní žádný majetek, jsou na tom se splácením dluhů výrazně hůř. Zatímco Čech z majority může přijít o byt, auto, nebo výplatu, Rom přijde o vše a nakonec také o svobodu.

Mapaexekuci.cz

Kromě toho, že autoři skvělého projektu vytvořili přehledný obsah zadluženosti českého státu, je součástí mapy i kvalitativní výzkum, který probíhal ve Středočeském kraji a v Chomutově. Obsahuje životní osudy 37 lidí, kteří mají problémy se zadlužením. Podle slov hlavního autora Radka Habla projekt zachycuje skutečnost, jakým způsobem se lidé dostali do dluhů, jak se s nimi vypořádávají, jaký je jejich psychologický stav, co by jim pomohlo se z té situace dostat, co jim naopak tu situaci ztěžuje atd. Podle autorů precizního výzkumu bylo důležitým cílem práce nabourat běžný veřejný diskurs o tom, že za všechno může nedostatečná finanční gramotnost, půjčky na vánoční dárky, na dovolenou atd. Jak vysvětluje pro rozhlas.cz Radek Hrabl: „Výzkum tyto předsudky výrazně nabourává, protože ukazuje, že lidé se dostávají do dluhů většinou na základě nějaké souhry několika nepříznivých okolností, ať už je to ztráta zaměstnání, ztráta partnera, úraz či jiné negativní události. To je potom ten spouštěč zadlužení a cesty do dluhové pasti, ze které už se lidé velmi těžko dostávají.“

Co přinese novela insolvenčního zákona?

Novela insolvenčního zákona, kterou vláda schválila letos v lednu, začne platit pravděpodobně od začátku příštího roku. Půjčka je pro člověka s nestabilním příjmem velké lákadlo, za které je ale pak velmi bolestivá odplata ve formě exekucí a věčně zkažené nálady. Množství sebevražd kvůli zadlužení rapidně roste. Novela zákona přináší velmi slabé, avšak aspoň nějaké světlo na konci dlužnického tunelu. Podívejme se, jak by to mohlo vypadat. Tzv. oddlužovací novela by měla dát možnost dlužníkům projít procesem oddlužení bez ohledu na výši jejich závazků. Podle dosavadního znění návrhu by vznikly tři režimy splácení – tři, pět a sedm let. Ve všech případech by dlužníkovi zůstalo jen nezabavitelné minimum. Například sedmiletý cyklus oddlužení je zajímavý tím, že dlužníkovi nebude stanovena žádná minimální hranice závazku, ale bude platit co největší možnou část svých závazků v průběhu sedmi let. Tato varianta má otevřít proces oddlužení i pro lidi s velmi nízkými příjmy. Novela ještě neprošla schvalováním v parlamentu, avšak už teď každý, kdo se dostal do dluhové pasti, může vládě poděkovat. Za svoji hloupost bude člověk platit sedmiletým, pětiletým nebo tříletým finančním „vězením“. Příště si možná necháte půjčku ujit. Věc, kterou za ni kupujete, ve většině případů už při okamžiku zaplacení nemá ani poloviční hodnotu a nakonec nepřinese radost, ale utrpení a smutek.

Chcete přispívat na naše anketní stránky?

Ozvěte se šéfredaktorovi na romanohangos@gmail.com

ERIO: Všude je samá faleš, já rapuju o životě, jaký je

Dokončení ze str. 1

bu a vždy to byla kritika. Zasekli se na jednom místě, kdyby šli s dobou, byli by všichni jinde. Ale u nás v rodině být muzikant už skoro nic neznamená, bereme to automaticky, ale mě to už nějak nezajímá, sešlosti a podobné věci.

Je vidět, že si jdeš za svým a k hudební minulosti se moc nevztahuješ, jaká byla tedy tvoje vlastní cesta k hudbě?

Od mala se mi líbilo, jak si to ti rapři dávají, ať už to byl kdokoliv. A ta cesta je pořád stejná, pořád začínám a co písnička, to nová zkušenost. Vždy mě každá nová písnička posunula o něco dál. Rap jsem si vybral, protože jen tak můžu dát na jevo svůj názor a jen tak mě někdo vnímá, jde hlavně o to vnímat ten text. Nikdo mi nic nepíše a co slovo, to pravda. Kdybych dělal pop nebo jiný žánr, tak to bude vnímat minimum lidí. Projdi se ale Francouzskou nebo Cejlem a najdeš lidi, kteří ví, kdo jsem, a rapují moje texty.

V textech reflektuješ i život Romů, nebojíš se sociálních témat. Jaký je vůbec tvůj vztah k romství?

Jsem hrdý cigán. Na břiše mám tetování bílý Rom, ale španělsky. Nevypadám na to, to vím. Stačí ale, abych otevřel hubu, a hned je to slyšet.

Zatím největší tvá „věc“ je písnička i s klipem Úder. Před měsícem jsi vydal novou, Šedý ráj, na YouTube mají obě úspěch. S kým pracuješ na videoklipech a kde bereš náměty?

Úder byla první zkušenost s klipem a lidma, kteří ti to dávají, když tě potkají. Jebnutě chytlavý refrén, který původně neměl být vůbec česky. Jinak vždycky udělám text

a hned přemyslím, jestli udělat klip a co tam dát. Dva klipy mně točili Red Looks, dostal jsem kontakty od El Nina, je to můj dlouholetý kamarád, bavíme se skoro o všem a máme za sebou víc než jednu pártu... U námětu záleží, jaká je to písnička, když budu rapovat o tom, jak mám deprese a jak jsem na dně, těžko k tomu dám klip z klubu, kde jsou kolem mě děvky a celá sociálka za jeden večer pryč, že?

Ve svých textech ukazuješ svět ulice, často i kritizuješ a držíš si odstup. Čeho si na lidech naopak ceníš?

Nevím, jestli si něčeho cenit. Kdyby někoho konkrétního, koho znám, tak určitě něco najdu. Ale lidí je moc a všude samá faleš, udávají se pro pár korun, v práci i v soukromém životě. Lidem jebe na maják.

Co připravuješ do budoucna, na čem teď pracuješ?

Připravuju vystoupení, 9. června budu mít koncert na Ghettofestu. Jinak do konce roku 2018 chci vydat EP a dát ho na Youtube, pak se uvidí. Chtěl bych už udělat nějakou spolupráci, nějaký featurig, a ne jen, ať mi někdo dělá hudbu, prostě ať je tam i něčí hlas. Mám v hlavě dost nápadů, co by se dalo udělat. Já jsem ochotný spolupracovat s kýmkoliv, ale musí se mi to líbit, musí mi takzvaně ten člověk i sednout. Nikdy jsem nikomu do prdele nelezl, tak doufám, že se někdo normálně ozve. Nejsem arogantní ani namyšlený, ale bohužel nebudu rapovat s cimbálem, aby mi tam zpívala nějaká typická cigánská kapela, co má stejný repertoár jako všichni a umí dohromady zahrát dvanáct akordů, co se naučili.

Ok, držím palce. Prozrad' mi svůj sen, hudební nebo i jiný?

Chtěl bych se živit tou hudbou, kterou dělám, aby moje práce byla můj koníček. Ale je to boj v dnešní době. Nikdo nevnímá texty, které jsou z každodenního života.

Trochu odlehčení na závěr, jaké máš plány na léto?

Nevím, plány nemám, ale potřebuju si odpočinout a úplně vypnout. Jeden velký relax, aby se všechno pomalu začalo ukazovat a směřovat. Ale budu se muset opálit, jinak vypadám jak Ukrajinec ze stavby.

Alica Sigmund Heráková

O adošagi the kečeňa

Savore kada mištes džanas. Kampel amenge nevi televizija, mosard'a e pračka, o motoris, u love pr'oda nane. So kerava – mangava mange. Andre televizija hin bare reklamí, savore tumenge požičinená, namusaj aňi te kerel buťi.

Ča ara! Talam savore tumenge dena o love, kajča so paľis?

Oda šukar, hin amen nevi televizija, nevi pračka, motoris, kher, aľe sar kada poťinaha? Buter, sar o čhave phiren andre škola, kampel lenge gada andre škola, so jekh aver. So te kerel, sar nabirínave te poťinel mire adošagi? Pal jekh duj lava aven o manuša, o exekutora, len tumenge kheral savoro, so vareso mol, o konto tumenge terďaven u avel bare pharipena. U sar mek chuden e socialka, hin mek phareder.

So oleha te kerel? Achaľuvav, hoj sako kamel te dživel šukar, mištes. Site peske phučas sigeder, sar mange mangav love: „Čačes kampel mange šukar nevi televizija, motoris? Sar poťinava, sostar?“

Cird'ipen hin baro, o reklamí amen murdaren savore serendar, phares oleske o manuš te na paťal. Kajča musaj mange savoro lačes te gondolinel anglal, kim lava o love. Paš o komunisti denas kečeňa, aľe kampelas tumenge jekh, duj ručiťeľa. Adad'ives na kampel, love tumenge den jekh duj, vičinená u kisno. Pal ada ňiko nagondolinel, so ela dureder, te nasvaľuvava, našavava e buťi, so dureder.

Oda baro pharipen maškar o Roma, chuden pes andro bari balamuta the pharipen, nane len sostar te poťinel o kher, našaven o kheriben etc.

Hin nipengere poradňi, so šaj šigitinen, so te kerel. Egzistinel o institutos, savo džanel te kerel le adošagenca, o bankrotos, aľe but manuša upre nadochuden, nane len love, keren pro kales.

Oda baro pharipen andre kala d'ivesa, o exekutora hine bibachtale, o sudi mek buter.

Našťi bisteras, sar dživenas amare phure, nasas len vilaňis, žužo paňi, ňič, bešenas andro veša, the avka predžid'ile. Na lenas adošagi, sas paťi-valeder sar amen. Nakampelas lenge kuč telefoni...

Sako peske kerel bacht, ma bisteren pr'oda.

Jan Horváth

Amari romaňi čhib

adošagos, adošagi	dľuh, dľuhy
kečeň	půjčka
De man kečeň pandž koruní.	Půjč mi pět korun.
Nane man so te chal.	Nemám co jíst.
Hin man ajci adošagi, hoj imar som olestar dilino.	

	Mám tolik dľuhů až k zbláznění.
Lĩnom mange kečeň pro nevo kher.	Vzal jsem si půjčku na nový byt.
Poťinav sako čhon pandž ezera.	Splácím každý měsíc pět tisíc.
Imar nabirínave te poťinel.	Už nezvládám splácet.
So me kerďom?	Co jsem to udělal?
Ňič, musaj te poťinel o kečeňa.	Nic, půjčky musím splácet.
Masovar avava goďaver, nalava ajci kečeňa.	
	Příště budu chytřejší, tolik půjček si nebudu brát.

intereš	úrok
lichvaris	lichvář
De man ezeros, dava tuke pale duj ezera.	Dej mi tisíc, vrátím ti dva.
Oda nane mištes.	To není dobré.
Savore kamen te dživel feder, ta len peske kečeňa.	
	Všichni se chtějí mít líp, tak si půjčují.

Oda diliňipen.	Je to bláznovství.
Kampel te dživel čororeder.	Je třeba žít skromněji.
Te man upre nane, nacinava mange.	

	Když na to nemám, tak si to nekoupím.
o exekutora	exekutoři
Len tumenge o love.	Vezmou vám peníze.
So dureder?	Co dál?
Te na lel kečeň!	Nebrat si půjčky!
	Jan Horváth

Studie: 1,2 miliardy dětí ohrožuje válka, chudoba či diskriminace

Více než polovina dětí žijících na světě je ohrožena konflikty, chudobou či sexuální diskriminací. Ve své nové zprávě o tom informovala humanitární organizace Save the Children.

Studie nazvaná „Mnoho tváří vyloučení“ hodnotí 175 zemí mimo jiné i z hlediska existence hrozby dětské práce, odpírání vzdělání, dětských sňatků či těhotenství v raném věku. Zjistila, že 1,2 miliardy dětí na světě je ohroženo alespoň jednou ze tří hlavních hrozeb. Všem třem – válce, chudobě a sexuální diskriminaci – pak musí čelit stotřiapadesát milionů dětí.

Osm z deseti zemí, kde jsou podmínky pro děti nejhorší, se nachází v západní a střední Africe.

Nejvíce jsou děti ohroženy v Nigeru, poté v Mali a ve Středoafrické republice. Naopak Singapur či Slovinsko byly označeny za země, ve kterých je nejmenší výskyt výše zmíněných problémů. Hned za nimi následuje Norsko, Švédsko a Finsko.

Česká republika ani Slovensko v žebříčku nejsou uvedeny. „Vlády mohou a musí udělat více pro to, aby zajistily každému dítěti ten nejlepší start do života,“ citovala agentura AFP Helle Thorningovou-Schmidtovou ze Save the Children.

Studie ukázala, že více než miliarda dětí žije v zemích zasažených chudobou, 240 milionů ve státech ovlivněných konfliktem a 575 milionů dívek žije v zemích, kde je běžná diskriminace žen.

ČTK

Rozhovor s Gejzou Horváthem o romství a češství

Mottem letošního Mezinárodního dne Romů v režii organizace Ara Art bylo romipen. A protože identita nás zaměstnává všechny, ptali jsme se letos respondentů na to, jak ji vnímají oni. Jinými slovy – ptali jsme se na to, jak rozumí slovům romipen, potažmo čechipen.

Gejza Horváth toho zažil hodně. Narodil se v osadě, hrál s kapelou a živil se i jako kopáč. Od roku 1980 se věnuje hudbě profesionálně, má za sebou celou řadu festivalů, píše písně. Na oslavách letošního Mezinárodního dne Romů v pražském divadle Archa dostal cenu Mileny Hübschmannové za přínos k rozvoji romského jazyka a zároveň zde oslavil své sedmdesáté narozeniny.

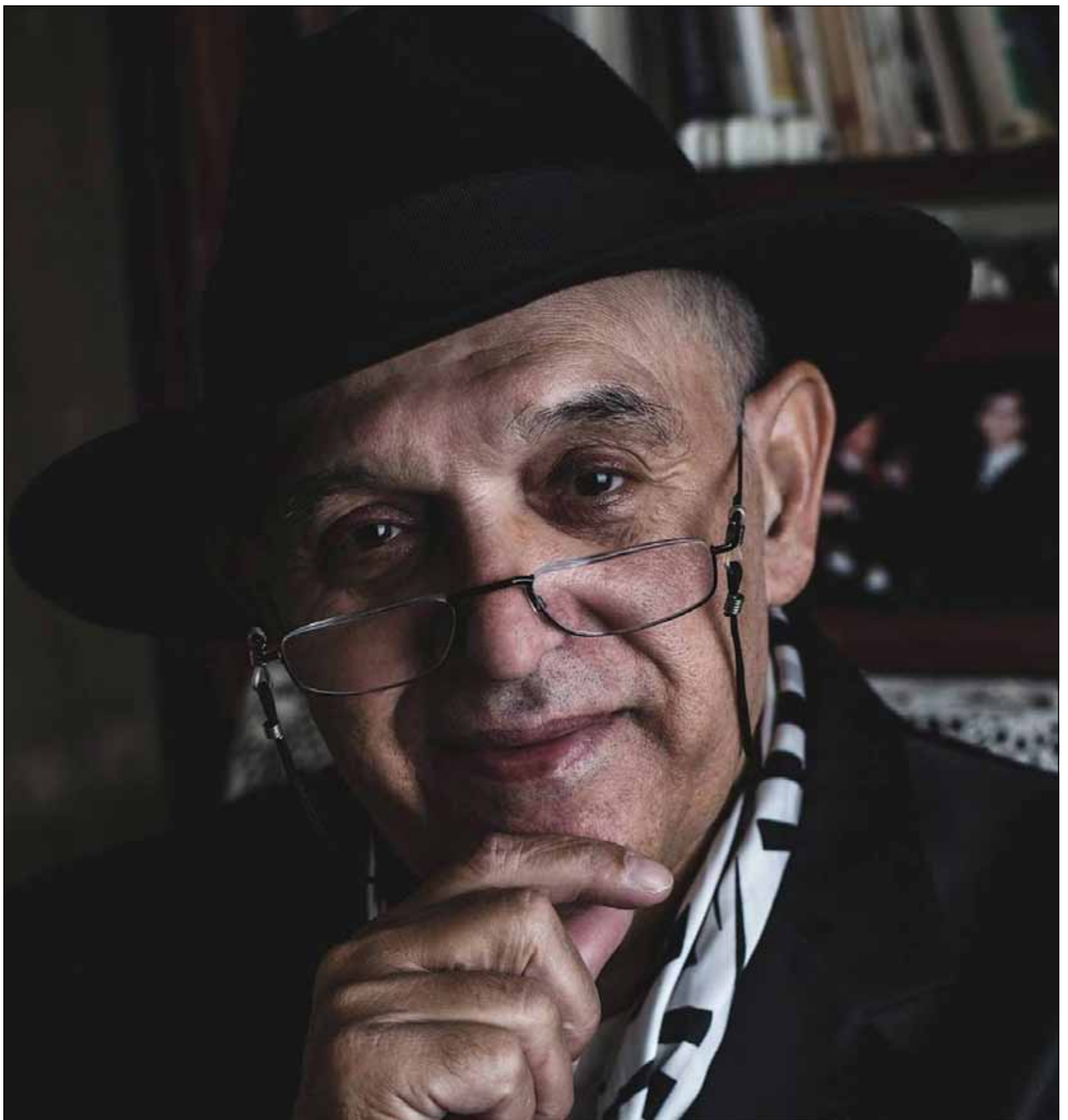
Co pro vás znamená romipen a v jakých situacích jste ho zažil nebo zažíváte?

Romipen, to jsem já, moji rodiče, babička i děda. Romipen, to je moje dětství, můj život, život s Romy i s většinovou společností. Romipen, to jsou naše tradice, zvyky a kultura, ve které jsem se narodil a byl vychováván. Romipen, to je úcta, čest, naše slzy, křivdy, radost i štěstí. Romipen, to je romské soužití, to je můj mateřský jazyk a jeho důstojnost. Moje romipen mi určuje moji národnost, hrdost i pýchu zároveň.

Vybavíte si nějakou situaci, kdy jste ho zažil konkrétně v poslední době?

Tak to vám můžu říct velice přesně. To jsem zažil letos 8. 4. v Praze. Šel jsem slavit MDR a dočkal jsem se tam obrovského nečekaného překvapení. Slavila se tam i moje sedmdesátka, a to jsem měl co dělat, abych ovládal své emoce, abych tam dokázal sedět a vše sledovat. Nicméně jsem to vydržel, ale tekly i slzičky. Zažil jsem vděk a cítil jsem i hrdost. Udělali to pro mě mladí lidé z organizace Ara Art. Většinu života žiju ve většinové společnosti a najednou jsem byl mezi Romy a zažil jsem mezi nimi úctu. S Čechy i s Romy jsem slavil svoje narozeniny a po dlouhé době prožíval romipen. Byla to opravdu síla, přejdu to zažít každému člověku.

Někdy se mě lidé ptají, co to romipen je, co jsme to zase vymysleli za slovo. A já říkám, víte, ono to romipen vypovídá o určitém charakteru lidí, jak se k sobě chovají. Spočívá to v úctě ke starším, k dětem, a díky romipen jsme přežili i ve většinové společnosti. A tím, co jsem prožil v Praze, se ve mně to romipen ještě víc umocnilo. Byl jsem šťastný, cítil jsem hrdost a pýchu. Romové by neměli hledat odpověď na to, co je romipen, Romové by ho měli cítit, i proto, že ve většinové společnosti zažívají křivdy, potupu a opovržení, které je ponižuje. Ale je zajímavé, jak se sejde romská společnost, tak romipen je sjednotí a hned mluví o diskriminaci, rasismu, nenávisti a lživé propagandě proti Romům. Myslím si, že když nebudeme držet spolu a nebudeme dodržovat naše romipen, tak vymizí naše kultura, tradice a zvyky.

Jak se například stavěli Romové k homosexualitě? A jak ovlivňovalo romipen názor na homosexualitu?

Co se týče tématu homosexuality, tak i mezi námi se tito lidé rodí, tak jako všude jinde ve světě. Ano, v některých romských komunitách měli vůči těmto lidem výhrady, posmívali se jim a opovrhovali jimi. Nebylo to ale všude tak, a to proto, že v romských osadách bydlela většinou jedna velká rodina, a ta svoje potomky milovala. Vážila si jich ještě víc než ostatní a u Romů měli tito lidé své platné a důstojné místo. V romipen platí, že se chováme k lidem své vlastní krve důstojně, s úctou a pokorou.

Je to tedy tak, že romipen souvisí s úctou a ta je o důstojnosti konkrétního člověka?

Ano, ale i ke všem lidem. V mém věku mě romipen posunulo ještě dál, poznal jsem život, různá prostředí, a tolerance v soužití musí být opravdu ke všem a ke všemu kolem. Život je k tomu, aby ho člověk poznal, vnímal, aby sám sebe převychovával tím, co vidí a co slyší. Úcta a tolerance, to je přisnost nejen na ostat-

ní, ale i sám na sebe. Ale zároveň to znamená být tolerantní k druhým, i k těm, s kterými třeba nesouhlasíme. Respekt a tolerance je v životě lidí zapotřebí, život si musíme dělat lepší nejen pro sebe, ale i pro druhé. Nikdo na světě to nemá v životě lehké, každý má své problémy, starosti. Svět se mění a lidé se také musí změnit. A jestli v nás nebude tolerance a romipen, tak naše existence bude velice krutá.

Co pro vás znamená čechipen a v jakých situacích ho zažíváte?

Vzhledem k tomu, že jsem se rozhodl žít v Česku a nechtěl jsem v této společnosti vyčnívat, tak jsem přijal i čechipen. Je to krásná historická kultura, která mne obohacuje. Češi pečou rohlíky, mají divadla, své umělce, mají svoji bohatou historii a já v tomto prostředí žiju, respektuju ho a ctím. Ale jako člověk pořád zůstávám Romem.

A zase se zeptám, jestli Vás napadne nějaká konkrétní situace?

V české společnosti mám své přátele, spolu vytváříme společenské hodnoty a také se navštěvujeme. Jednou jsem jel se svým přítelem

tramvají a na jedné zastávce nastoupili dva kluci, Romové. Kouřili, byli hluční a vše ignorovali. Když byli upozorněni, aby v tramvaji nekouřili, začali cestujícím agresivně nadávat a urážet je. Styděl jsem se za ně i za sebe a cítil jsem i potupu všech Romů. Výrostci v tramvaji řadili a mě to nenechalo klidným, oba dva kuřáky jsem napomínal v romštině. Dostal jsem vynadáno i já. Cestující Češi věděli, že jsem Rom, ale zastali se mne. Zastal se mě i můj český přítel. Romští kluci vystoupili z tramvaje a vůbec nepochopili situaci. Ba naopak, ještě si mysleli, že nám to pořádně nandali. Z toho vyplývá: Pokud my Romové chceme existovat v české společnosti, tak musíme přijmout i čechipen. Tady žijeme svůj život, plodíme děti, a proto bychom se měli k čechipen chovat důstojně a s respektem.

Je a může být romipen/čechipen něco, co nám v soužití pomáhá (a v jakých situacích) nebo nás od něj naopak spíš vzdaluje?

Myslím si, že v žádném případě nás to nemůže oddálit, protože romipen je nám geneticky dáno. Když my Romové přijmeme i čechipen, tak

nám to bude ve společnosti sloužit jako přidaná hodnota. Čechipen i romipen nám zajistí ve společnosti důstojné místo. Perfektním příkladem toho jsou i mnohé jiné národnosti, které žijí v Čechách a mají typické a silně zakořeněné své tradice, zvyky a kulturu.

Kdybychom se mohli v čase přesunout do budoucnosti a mohl jste si vysnit, jak by se pochope-ní těchto slov mělo posunout, kterým směrem by to bylo? Jak by to vypadalo?

Měnící se svět ovlivňuje náš život i potřeby, a samozřejmě tím i romipen a čechipen. Ale jak se to bude posouvat, kterým směrem a jak by to vypadalo, to si netroufám říct. Myslím si, že to bude záležet na vývoji demokracie a politické kultuře. Co vím ale jistě, tak Romové budou svoje romipen nadále předávat svým potomkům, a to je jistota, že naše romipen nikdy nezanikne. Co se ale týče čechipen, tak si myslím, že u Romů jeho budoucnost ovlivní vzdělání Romů, jejich společenské postavení i samotná česká společnost.

rozhovor vedla Dana Moreeová

O Gejza Horváth vakerel pal o romipen the čechipen

Pre adaberšesko Lumakero romano d'ives, so kerelas o organizacija Ara Art, pes vakerelas tiž pal o romipen. U vaš oda, hoj e identita hin interesno perdal savorende, phučenas le dženendar, sar pr'oda dikhen jon. Avrestar phendo, phučenas, sar jon achal'on le lavenge romipen abo čechipen.

O Gejza Horváth predžid'il'as imar but. Dživelas andro romano riños, bašavelas bandaha, tiž pes džid'arelas le krampačiha, a'le beršestar 1980 imar kerel profesionalno bašavipen, bašavel pro všel'ijaka festivala a kerel neve romane gil'a. Pre oslava Lumakero romano d'ives Prahate andro teatros Archa chud'l'as cena Mileny Hübschmannové, vaš oda hoj hazdel upre e romaňi čhib. O Gejzas Prahate oslavind'a tiž peskre eftavardešte berša.

So perdal tumende hin o romipen a andre save situaciji pes leha ta'ind'an, abo ta'inen?

O Romipen, oda som me, miro dad miri daj, e baba, o papus. O romipen, oda hin čhavorišagos, miro dživipen le Romenca maškar o gore. O romipen, oda hin amare tradiciji, zviki the kultura, andre savi ul'il'om the andre savi somas avri l'ikerdo. Romipen, oda hin paťiv, amare apsa, o krivdi, e loš, e bacht. O romipen, oda hin o dživipen le Romenca, amari čhib the la-kri paťiv. O romipen mange phenel ko som, o romipen, oda hin miro bari-pen the amaro romano hiros.

Džanenas bi peske te leperel pre varesavi situacija, kana o romipen zadžid'il'an andre savo nekpašederesko idejos?

Oda šaj phenav kana oda has. Zadžid'il'om oda 8. 4. Prahate. Ke Praha ge'om te slavinel amaro romano d'ives a odoj predžid'il'om oda, so naužaravas. Oslavinelas pes odoj he mire eftavardešte berša. Has man so te kerel, kaj oda te l'ikerav avri, te ovladinav mire emociji, kaj odoj te bešav the pre savoro te dikhav. Varesar oda l'ikerd'om avri, a'le o apsa mange ču'lonas. Zadžid'il'om baro bari-pen the paťiv. Kerde oda perdal mande terne nipi andal e organizacija Ara Art. Miro dživipen dživav nekbuter maškar o gadže the najekhvar somas maškar o Roma a sikhade mange e paťiv a kerde mande bari-pen. Le Čechenca he le Romenca oslavinavas mire eftavardešte berša a pal o dugo idejos predžid'il'om amaro romipen. Has oda pro čačipen bari zor, žičinav oda sakone manušeke, kaj peske oda te predživel.

Varekana mandar o manuša phučen, s'oda hin oda romipen, so hinke dumind'am avri, s'oda za lav. U me phenav, džanenas, o romipen sikhavel manušesko charakteris, the sar pes o manuša ke peste l'ikeren. Hin oda pal e paťiv ki o phure manuša, ki o čhavore, u hvala Devleske, le romipnaha predžid'il'am the andre gadžikaňi spo-ločnosť. So predžid'il'om Prahate ta ole idej-ostar mek buter bari'l'as andre mande o romipen the hino mek zoraleder. Somas bachtalo, somas barika-

no. O Roma bi nakamenas te phučel, s'oda hin romipen, jon bi oda kamenas te čujinel, the angl'oda, save krivdi the problemi predživen. Maškar o gadže hine futrom tele pekle, predživen bari ladž, krivda, the pharipena. A'le hin interesno, hoj sar pes o Roma zdžan, ta o romipen len thovel andro jekhetaňiben u maj vakeren pal e diskriminacija, pal o rasizmus, pal o krivdi, sar o gore našti avri ačhen le Romen the sar chochaven the sar lenge keren bari ladž. Duminav mange, hoj sar amen o Roma na'l'ikeraha jekhetane the na'l'ikeraha amaro romipen, ta našl'ola amari kultura, o tradiciji the o zviki.

Sar dikhenas o Roma pre homosexualita? A so o romipen the e homosexualita?

E homosexualita maškar o Roma hin tiž, the maškar amende ul'on ajse manuša, avka sar všadzi avrether pre luma. Čačipen hin, hoj andre varesave romane komuniti nadenas o Roma paťiv le homosexualen, asanas lendar, kere-nas lendar čušagos, anenas len avri pre ladž. Nahas oda avka paš savore Roma, angl'oda hoj andro romane riňi bešel'as the dživelas jekh bari fajta a jon peskre čhavoren, save has ta ajse has, moneki rado dikhenas. E fajta len denas paťiv, l'ikerenas len u le homosexualen has maškar o Roma peskro paťivalo than.

Hin oda avka, hoj o romipen oda hin paťiv the manušeski korektnost'a?

Hi, a'le kija savore manuša. Andre mire berša man o romipen l'igend'a mek dureder. Prindžard'om o dživipen, a tolerancija musaj te avel kija savore the kija savoreste pašal peste. O dživipen hin angl'oda, kaj les o manuš te prindžarel, kaj les te čujinel, kaj les te predživel. A oleha, so dikhel, he so šunel, ta korkoro o manuš te kamel, hoj te avel mek feder sar hino. E paťiv the e tolerancija phenel, hoj te naavas prisna ča pre aver, a'le the korkore pre peste. A'le tiž mušinas te avel tolerantne the ki ola manuša, so lenca nasam pre jekh. O respektos the e tolerancija maškar o manuša te avel, o dživipen peske mušinas te kerel feder, na ča perdal peste, a'le the perdal aver. Ňikas pre luma oda nane loko, sakones hin peskre problemi the pharipena. E luma pes meňinel u o manuša pes mušinen te zmeňinel tiž. Sar naavela andre amende tolerancija the o romipen, ta amari existencija avela moneki phari.

So perdal tumende hin o čechipen a andre save situaciji pes leha ta'inen?

Angl'oda, hoj kamavas te dživel andre Čechiko a nakamavas te dičhol avri bibachtales, ta mušind'om te pril'el vaš peskro the o čechipen. Hin oda šukar historicko kultura, savi man tiž bararel. O Čechi peken rohliki, hin len teatri, umelci, hin len peskri barval'i historija a vaš oda, hoj he me dživav andre kaja spo-ločnosť, ta savoro paťiva-ha respektinav. A'le sar manuš som furt Rom.

A hinke tumendar phučav pre varesavi konkretno situacija?

Andre čechiko spo-ločnosť a man hin mire amala, keras jekhetanes but'i a perdal e spo-ločnosť a hin amara but'a bari cena. Mire čechike amala aven ke mande khere a me tiž phirav ke lende. Jekhvar me he miro amal džahas la tramvajkaha a pre jekh zastavka nastupinde duj romane čhave. Pijenas cigarek'l'i, kere-nas andre tramvajka vika u savoro ignore-nas. Sar has lenge phendo, hoj andre tramvajka thuvala te napijen, ta chudle agresivnes te rakinel le gorenge the čhingerenas lenge mek andre paťiv. Čujinavas, sar duj romane čhave peken tele savore Romen, ladžavas man vaš lenge the vaš peske. O čhave kere-nas andre tramvajka baro bordel'is u me našti pre oda dikhavas, ta kerd'om pre lende romanes bida. Chudl'om mange paťiv he me. O gore džanenas, hoj som tiž Rom, a'le zaačhile pes vaš mange. Zaačhil'as vaš mange he miro čechiko amal. O čhave gele avri andal e tramvajka, the pre Ňi-

soste napele, naavle pr'oda, so pes ačhil'as the savi oda has situacija. Ba mek jon korkore peske dumine-nas, kaj amen dine poradno bari jag. Alestar avel avri: Te amen o Roma kamas te egzistinel andre čechiko spo-ločnosť, ta mušinas te pril'el the o čechipen. Adaj dživas, adaj ul'on amare čhavore u vaš oda bi pes kamahas ki o čechipen te l'ikerel paťivales he respektoha.

Hin abo šaj avel o romipen the o čechipen oda, so amenge šaj šigitinel jekhetane te dživel le gadženca (the andre save situaciji), abo mek naopak ispidel amen pašal o gore het, dureder?

Gondolinav mange, hoj šoha amen oda našti ispidel pašal o gadže het, vaš oda hoj o romipen hin amen le Romen dino imar andro geni. Sar amen o Roma prilaha ke peste mek the o čechipen, ta andre spo-ločnosť a amen avela olestar bari chasna. O čechipen bi amenge anelas maškar o gore lačho than the avelas bi amen bareder cena. Šaj las peske

priklados avre narodnosťendar, so dživen andre Čechiko. Choc hin len peskri kultura, peskre zviki the tradiciji, len nane Ňisave problemi adaj te dživel, te egzistinel.

Te bi šaj pes prel'idžahas andro idejos, so mekča avela, ta sar bi kale duj lava o romipen the o čechipen pes kamenas te dochudel dureder a sar bi oda dičholas avri?

E luma pes meňinel, u oleha pes meňinel the amaro dživipen, the amare potrebi a pro čačipen meňinel pes tiž o romipen the o čechipen. A'le sar oda avela ale duje lavenca dureder a kaj pes dochudena, oda nasom štonc te phenel. A'le gondolinav mange, hoj terd'ol oda pre oda, sar barola e demokracija, the e po'liticko kultura. So a'le pitnones džanav, ta o Roma dureder predena peskro romipen peskre čhavorenge a oda hin istota, kaj amaro romipen the amari fajta šoha nanašl'ola.

Phučelas e Dana Moree

foto: Muzeum romské kultury, Adam Holubovský

O Roma vakeren – pořad Českého rozhlasu určený pro Romy. www.romove.cz

Autobus na pietní akt

Muzeum romské kultury vypravuje autobus na pietní akt do Hodonína u Kunštátu 19. srpna 2018.

V rámci 75. výročí hromadného transportu Romů z Hodonína u Kunštátu do koncentračního a vyhlazovacího tábora Auschwitz II-Birkenau pořádá Muzeum romské kultury tradiční pietní akt v Hodoníně u Kunštátu, který se bude konat v neděli 19. srpna od 11 hodin v Památníku Hodonín u Kunštátu a na Žalově.

Program pietního shromáždění:

11:00 Památník Hodonín u Kunštátu – zahájení pietního shromáždění
11:20 Žalov – uctění památky obětí kladením věnců a modlitbou na místě hromadného pohřebiště obětí v lese za Památníkem
12:00 Památník Hodonín u Kunštátu – historický vstup, vzpomínky přeživších, projevy
Od 13:00 možnost prohlídky areálu Památníku a zde umístěné výstavy
14:00 návštěva hřbitova v Černovicích
14:30 ukončení pietního aktu

Program bude doprovázen živou hudbou.

14:00–15:30 Památník Hodonín u Kunštátu – seminář o vzdělávání na místě paměti

Z Brna zdarma vypravujeme autobus, místo v autobuse je nutné rezervovat nejpozději do do

10. 8. 2018 na emailu sekretariat@rommuz.cz nebo na tel: +420 545 581 206.

Autobus vyjíždí od Muzea romské kultury v 9:30, sraz je u muzea

v 9:00. Návrat do Brna kolem 15:30.

Nutné mít společenský oděv na pietní shromáždění – ne tepláky, šortky, šustáky či trička s nápisy.

II. ročník **2018**
Amaro Fest
 OPEN AIR GIPSY FESTIVAL
 od 15 hod. **21.7.2018**
 Nitra, amfiteatr
 Dolnáčborská 18

Império, CZ **Diny Košice** **Gipsy Cave**
Berei Mamuko **Gitana** **Gipsy Boys Lilak**
Jugalo Jilo **Porubka** **Peto Janko Maco**
Van Rigo

moderuje Gitana, Igor Hunka partneri
 OZ RUA KULT MINOR

dospělí 250 €
 děti do 6 rokov zadarmo
 děti nad 6 rokov 1 €

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
 název organizace:
 adresa, PSČ:
 e-mail: telefon:
 počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2018 je 265 Kč

Zveme všechny příznivce na

Romský fotbalový turnaj

Pořadatel: Josef Mucha

B | R | N | O

Jihomoravský kraj

v sobotu

16.6.2018
od 13 hod.

na fotbalovém hřišti
 v Parku Eugena Horvátha
 Hvězdová, Brno

Akce se koná pod záštitou předsedy výboru pro nár. menšiny Jihomoravského kraje Ing. Bc. Jiřího Crhy
 Turnaj je spolufinancován z Jihomoravského kraje, Brna-středu a Statutárního města Brna

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

JINÁ KÁVA
 POD ŠIRÝM NEBEM
8.6.2018
 start 16:00 hodin

vstupné:
 v předprodeji 150,-
 na místě 190,-
 (vstupné na místě - 80 Kč + 110 Kč)

STO ZVÍŘAT
 sika / Praha
MILAN KROKA - LIVE BAND
 pop-world music / Praha
OSWALD SCHNEIDER
 alternativní jazz / Točník
OVERTONES | TIES
 rock, beat / Beroun punk-rock / Beroun

SACRA CIRCUS
 longlaci show a workshop
 Immedie pivo Metalka, pivo Bernard
 mňádné nápoje, občerstvení od Jiná káva

Slavíme 10 let
 (2008 - 2018)

www.jinakava.cz

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Jan Horváth-Döme, Tomáš Ščuka. Sazba: Radim Šašinka. Elektronická verze: www.srnm.cz. Redakční rada: Roman Čonka, Prešov; Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Racová, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s., Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.